

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

(повне найменування закладу вищої освіти)

Філологічний факультет

(назва інституту/факультету)

Кафедра філософії та культурології

(назва кафедри)

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

СОЦІОЛОГІЯ

(вказати назву навчальної дисципліни (іноземною, якщо дисципліна викладається іноземною мовою))

вибіркова

(вказати: обов'язкова)

Освітньо-професійна програма _____
(назва програми)

Спеціальність _____
(вказати: код, назва)

Галузь знань _____
(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський) _____
(вказати: перший (бакалаврський)/другий (магістерський)/третій (освітньо-науковий))

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська _____
(вказати: на яких мовах читається дисципліна)

Розробники: Медіна Т. В., к. соціол. н., доцент
(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача (-ів)

<http://philology.chnu.edu.ua/?personnal=%d0%bc%d0%b5%d0%b4%d1%96%d0%bd%d0%b0-%d1%82%d0%b5%d1%82%d1%8f%d0%bd%d0%b0-%d0%b2%d1%8f%d1%87%d0%b5%d1%81%d0%bb%d0%b0%d0%b2%d1%96%d0%b2%d0%bd%d0%b0#more-4395>

(посилання на сторінку кафедри з інформацією про викладача (-ів))

Контактний тел. +38 (095) 701-05-56, +38 (068) 474-57-08

E-mail: t.medina@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=3852>

Консультації _____ за попередньою домовленістю

1. **Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).** Людина не уявляє свого існування поза соціумом. Володіючи індивідуальною волею, вона приймає, формує, змінює закони соціального співжиття. Та, перш за все, вона намагається їх пізнати. Саме цей напрям інтелектуального пошуку сформував соціологію як галузь знань. Вона сприяє формуванню знань про суспільство, його структуру, пояснює логіку соціальних процесів, допомагає людині визначити своє місце у суспільстві та ціннісні орієнтації, заохочує до громадянської активності та самостійного пошуку знань і в такий спосіб готує до відповідального дорослого життя. Соціологічні знання можуть допомогти студентам в оволодінні умінням об'єктивно оцінювати ту чи іншу життєву ситуацію і приймати правильне рішення, зокрема щодо досягнення соціального успіху. Визначаючи значення соціології для фахівців різних професій, необхідно мати на увазі ту обставину, що будь-яка людина постійно перебуває в певному соціальному оточенні – в сім'ї, компанії друзів, навчальному або трудовому колективі, групі за інтересами тощо. При цьому, щоб досягати успіху і щастя, вона повинна не лише бути професіоналом у своїй галузі, але й орієнтуватися в питаннях соціальної взаємодії, тобто бути менеджером свого життя. Отже, вища школа формує не просто професійно грамотного фахівця (hard skills), але й особистісні якості людини і громадянина (soft skills). І соціологія сприяє цьому.

2. **Мета навчальної дисципліни.** Формування у студентів знань про категорії, напрями та зміст теоретичної соціології, про суспільство як соціальну систему, соціальні зв'язки і відносини, соціальні інститути, групи та організації, закономірності їх функціонування і розвитку, ознайомлення з основними напрямками соціологічних досліджень та їхніми методами.

3. **Пререквізити.** Історія України. Філософія.

4. **Результати навчання**

знати: визначення основних соціологічних термінів і категорій; основні етапи культурно-історичного розвитку суспільства, механізми та форми соціальних змін; соціологічне розуміння особистості, поняття соціалізації та соціального контролю; культурно-історичні типи соціальної нерівності та стратифікації, уявлення про горизонтальну та вертикальну соціальну мобільність; основні проблеми стратифікації українського суспільства, виникнення класів, причини бідності та нерівності, взаємини соціальних груп, спільнот; основні тенденції сучасного розвитку українського суспільства; основні етапи та методи соціологічного дослідження

вміти: давати оцінку результатам соціологічних досліджень; здійснювати соціологічний аналіз суспільства в контексті його типології та змін; характеризувати поведінку окремого індивіда в різних аспектах повсякденного життя; визначати своє місце в соціальній структурі суспільства, а також соціальні ролі, які може виконувати людина в своєму житті; робити класовий аналіз суспільств; використовувати отримані теоретичні знання для оцінки конкретних ситуацій, що виникають в повсякденному житті; передбачувати та аналізувати можливі наслідки таких ситуацій; виробити власне ставлення до ролі новітніх наукових досягнень в розвитку людства (клонування, трансплантації, генної інженерії, кріобіології, евтаназії); використовувати отримані теоретичні знання для оцінки конкретних ситуацій, що виникають в повсякденному житті

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Р	С	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю	
			кредитів	годин	зміст. модулів	лекції	практичні	семінарські	лаборат.	самостійна	індивідуальні завдання		
Денна			3	90		15		15			60		Залік
Заочна			3	90		8					82		Залік

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	п	л	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Теми						
Тема 1. Соціологія як наука про суспільство	12	2	2			8
Тема 2. Суспільство як цілісна система	12	2	2			8
Тема 3. Соціологічна теорія особистості	12	2	2			8
Тема 4. Соціальна структура та соціальна стратифікація	12	2	2			8
Тема 5. Соціологія шлюбу та сім'ї	12	2	2			8
Тема 6. Гендерні дослідження	12	2	2			8
Тема 7. Методи соціологічного пізнання	12	2	2			8
Усього годин	90	15	15			60

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Соціологія як наука про суспільство <i>Опрацювати теоретичні та прикладні аспекти теми:</i> 1. Об'єкт і предмет соціології (що і як вивчає соціологія) 2. Структура та функції соціології (рівні і роль соціології) 3. Історія соціологічної думки (про що пишуть соціологи)	8

2	<p>Тема 2. Суспільство як цілісна система</p> <p><i>Опрацювати теоретичні та прикладні аспекти теми:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Еволюція категорії “суспільство” в соціології. 2. Суспільство як цілісна система. 3. Типології суспільств в соціології. 	8
3	<p>Тема 3. Соціологічна теорія особистості</p> <p><i>Опрацювати теоретичні та прикладні аспекти теми:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особистість як соціологічна категорія. Структура особистості. 2. Типології особистості. 3. Соціалізація людини: інститути та етапи. 	8
4	<p>Тема 4. Соціальна структура та соціальна стратифікація</p> <p><i>Опрацювати теоретичні та прикладні аспекти теми:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Соціальний статус та соціальна роль як категорії соціології. 2. Класифікація соціальних груп. 3. Соціальна стратифікація: поняття, виміри, історичні типи. 4. Класова система сучасних суспільств. 5. Середній клас: функції та критерії визначення. 6. Особливості соціальної структури сучасного українського суспільства. 	8
5	<p>Тема 5. Соціологія шлюбу та сім'ї</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сім'я як об'єкт соціології. 2. Функції, структура, форми та теорії сім'ї. <p>Найважливіші тенденції розвитку сімейно-шлюбних відносин у сучасному світі</p>	8
6	<p>Тема 6. Гендерні дослідження</p> <p><i>Опрацювати теоретичні та прикладні аспекти теми:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність, основні категорії гендерної соціології. 2. Гендерна ідентичність та гендерна соціалізація. 3. Найважливіші прояви гендерної нерівності. 4. Проблема гендерних відмінностей у світовій соціології. 	8
7	<p>Тема 7. Методи соціологічного пізнання</p> <p><i>Опрацювати теоретичні та прикладні аспекти теми:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Емпіричні методи збору інформації в соціології. 2. Основні етапи проведення соціологічного дослідження. 3. Проблема вибірки в соціологічному дослідженні. 	8

6. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

Для досягнення освітньої мети та прогнозованих програмних результатів використовуються основні традиційні та інтерактивні методи навчання, новітні технології.

Методи навчання:

MН1 – словесні методи (лекція, дискусія, бесіда, консультація тощо).

MН2 – практичні методи (практичні роботи).

MН3 – наочні методи (презентації результатів виконаних завдань, ілюстрації, відеоматеріали, тощо).

MН5 – робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою та інтернет-ресурсами.

MН7 – самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни.

7. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни

Загальна (максимальна) кількість балів, яку здобувач може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких **60** балів здобувач набирає при поточних видах контролю і **40** балів – у процесі підсумкового виду контролю (заліку).

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання визначеним у робочій програмі навчальної дисципліни.

Форми та методи оцінювання:

МО2 – опитування, індивідуальні завдання.

МО4 – аналітичні звіти, реферати, тези доповідей, статті.

МО5 – презентації результатів виконання завдань.

МО7 – підсумковий контроль – залік.

МО11 – інші види індивідуальних та групових завдань.

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання визначеним у робочій програмі навчальної дисципліни.

Види та форми контролю: усні та письмові відповіді й доповіді здобувачів; письмові творчі роботи (есе; аналітичні повідомлення, реферати, порівняльні таблиці); групові тематичні дискусії; презентації; тестові завдання, термінологічні диктанти тощо.

Форми та методи оцінювання:

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- контрольні роботи;
- стандартизовані тести;
- проекти (наскрізні проекти; індивідуальні та командні проекти; дослідницько-творчі та ін.);
- аналітичні звіти;
- реферати;
- есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- контрольні роботи;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

**Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни
Розподіл балів, які отримують студенти
(залік)**

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)							Кількість балів (залік)	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль № 1			Змістовий модуль № 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	40	100
10	10	10	8	8	8	6		

T1, T2 ... – теми змістових модулів.

Дисципліна «Вступ до спеціальності» вивчається протягом семестру та складається з двох теоретичних та одного підсумкового модулю. Кожний теоретичний модуль оцінюється в 30 балів, відповідно протягом семестру здобувач може набрати максимально 60 балів (30+30).

У межах кожної теми оцінюються (максимум):

- усна теоретична відповідь – 3 бали;
- доповнення, участь у дискусії – 1 бал;
- ІНДЗ – 3 бали;
- у разі виконання більшої кількості ІНДЗ (за умови їх належної якості) надлишок балів може зараховуватися до майбутньої оцінки за підсумковий контроль.

Підсумкова кількість балів після закінчення вивчення навчальної дисципліни переводиться в оцінку за національною системою та шкалою ECTS.

При виставленні загальної оцінки враховуються такі критерії:

«А» ставиться у разі, якщо здобувач:	<ul style="list-style-type: none"> – постійно готувався до занять згідно з програмою дисципліни; – глибоко та всебічно розкривав зміст питань, використовуючи додаткову літературу; – показав уміння формулювати висновки, узагальнювати та аналізувати навчальний матеріал; – продемонстрував уміння формулювати власну точку зору та аргументовано доводити її; – переконливо та логічно викладав матеріал, проявляв творчий підхід до виконання індивідуального науково-дослідницького завдання; – належним чином виконував завдання для самостійної роботи; – допускав при усних відповідях та тестуванні окремі незначні неточності; – добре виконав завдання модульного контролю.
«В» ставиться у разі, якщо здобувач:	<ul style="list-style-type: none"> – розкривав згідно з програмою дисципліни зміст питань, використовуючи додаткову літературу; – робив узагальнення та висновки з окремих питань; – виконував завдання для самостійної роботи; – при усних відповідях не завжди повно й аргументовано викладав матеріал, а при тестуванні мали місце окремі неточності; – не проявив творчий підхід до виконання індивідуального науково-дослідницького завдання; – добре виконав завдання модульного контролю.

<p>«С» ставиться у разі, якщо здобувач:</p>	<ul style="list-style-type: none"> – розкривав згідно з програмою дисципліни зміст питань, але недостатньо й не завжди використовував додаткову літературу; – формулював висновки з окремих питань практичних занять; – не проявляв належної активності на практичних і семінарських заняттях; – брав участь у виконанні індивідуального науково-дослідницького завдання, але продемонстрував недостатній рівень наукової культури; – виконав завдання модульного контролю, але допускав окремі неточності при усних відповідях, тестуванні.
<p>«D» ставиться у разі, якщо здобувач:</p>	<ul style="list-style-type: none"> – відповідав на окремі питання, які обговорювалися; – формулював висновки з окремих питань; – при підготовці до практичних занять майже або й зовсім не використовував додаткову літературу; – не проявляв активності на практичних заняттях; – частково виконав завдання для самостійної роботи; – не виконав належним чином індивідуальне науково-дослідницьке завдання; – при виконанні завдань модульного контролю допустив багато неточностей або декілька грубих помилок.
<p>«E» ставиться у разі, якщо здобувач:</p>	<ul style="list-style-type: none"> – відповідав на окремі питання, які обговорювалися; – допускав численні неточності при усних відповідях, демонструючи лише репродуктивний рівень засвоєння навчального матеріалу без його осмислення, – не вмів сформулювати свою позицію, проаналізувати або порівняти різні точки зору на проблему; – недостатньо використовував основну літературу й майже бо зовсім не використовував додаткову; – не проявляв активності на практичних заняттях, старанності при виконанні завдань для самостійної роботи; – виконав окремі завдання для самостійної роботи; – не виконав належним чином індивідуальне науково-дослідницьке завдання; – погано виконав завдання модульного контролю, з численними помилками та неточностями.
<p>«Fx» ставиться у разі, якщо здобувач:</p>	<ul style="list-style-type: none"> – поверхнево розкривав зміст питань, які розглядалися; – допускав суттєві помилки при усних та письмових відповідях; – поверхнево ознайомився з рекомендованою літературою; – частково виконав завдання для самостійної роботи; – не проявляв активності на практичних заняттях; – допускав принципові помилки під час виконання завдань; – не виконав завдання модульного контролю.
<p>«F» ставиться у разі, якщо здобувач:</p>	<ul style="list-style-type: none"> – поверхнево розкривав зміст питань, які розглядалися; – допускав суттєві помилки при усних та письмових відповідях, тестуванні; – не ознайомився з рекомендованою літературою; – не виконав завдання для самостійної роботи; – не виконав індивідуальне науково-дослідницьке завдання; – не проявляв активності на практичних заняттях; – на підсумковому занятті не вмів відтворити зміст окремих питань, передбачених програмою дисципліни; – не виконав завдання модульного контролю.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
80-89	B	добре
70-79	C	
60-69	D	задовільно
50-59	E	
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Здобувачі зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (у своїх доповідях, статтях, при складанні заліку тощо). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.

8. Рекомендована література

8.1. Основна література

Гіденс Е. Соціологія. [пер. з англ. В. Шовкун, А. Олійник]. К. : Основи, 1999.
<http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-173.html>

Макеєв С.О. Соціологія: навч. посіб. 4-те вид., перероб. і допов. К.: ТОВ «Знання»; КОО, 2008.

Сірий Є.В. Соціологія: загальна теорія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії: навч. посіб. К., 2007.

Соціологія: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. В.Г. Городяненка. К., 2005. 384 с. http://ebk.net.ua/Book/sociology/gorodyanenko_sotsiologiya/zmist.htm

Черниш Н. Соціологія. Курс лекцій. Львів, 2003. http://www.sociology-lnu.org.ua/resursy/files/Chernysh_Soc_04.pdf

Штомпка Пйотр. Соціологія. Аналіз суспільства. Львів: Колір ПРО, 2020. 800 с.
<https://sociology.ukma.edu.ua/wp-content/uploads/2022/07/%D0%9F%D0%B9%D0%BE%D1%82%D1%80-%D0%A8%D1%82%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%BA%D0%B0.pdf>

Яремчук С.С. Соціологія навч. посібник. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2015. 240 с.

8.2. Додаткова література

Вербець В.В., Субот О.А., Христюк Т.А. Соціологія: Навчальний посібник. К.: КОНДОР, 2009. 550 с. http://pidruchniki.ws/15840720/sotsiologiya/sotsiologiya_-_verbets_vv

Герасимчук А.А., Палеха Ю.І., Шиян О.М. Соціологія: Навч. посібник. 4-те вид., випр. й доп. К.: Вид-во Європ.ун-ту, 2004.
http://pidruchniki.ws/15840720/sotsiologiya/sotsiologiya_-_gerasimchuk_aa

Городяненко В.Г. Соціологічна енциклопедія. К.: Академвидав, 2008. 456 с.

Грушевський М. Початки громадянства (генетична соціологія). К.: Центр навчальної літератури, 2020.

Жоль К.К. Соціологія: Навч. посібник. К.: Либідь, 2005.
http://pidruchniki.ws/15840720/sotsiologiya/sotsiologiya_-_zhol_kk

Загальна соціологія: хрестоматія / концепція, упоряд., перекл. А.В. Фурман, В.С. Біскуп, О.С. Морщакова. К.: Ліра-К, 2019. 354 с.

Кузьменко Т. Соціологія. Навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 320 с.

- Паніотто В. Соціологія в анекдотах. К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2022. 370 с.
- Подольська Е.А., Подольська Т.В. Соціологія: 100 питань – 100 відповідей. Київ: Фірма "ІНКОС", 2009.
http://pidruchniki.ws/15840720/sotsiologiya/sotsiologiya_100_pitan_100_vidpovidey_-_podolska_uya
- Примуш М.В. Загальна соціологія: Навчальний посібник. К.: ВД «Професіонал», 2004. 592 с.
http://pidruchniki.ws/15840720/sotsiologiya/zagalna_sotsiologiya_-_primut_my
- Савка В., Климанська Л. Соціологія соціальних проблем: навчальний посібник. Львів: Львівська політехніка, 2021. 204 с.
- Соціологія : підручник / Ю.Ф. Пачковський, Н.В. Коваліско, І.В. Городняк та ін. ; за ред. д-ра соціол. наук, проф. Ю.Ф. Пачковського. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 418 с.
- Соціологія: підруч. для студ. вищ. навч. закладів / В.І. Волович, М.І. Горлач, В.Г. Кремень та ін. 6-те вид. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 808 с.
- Танчин І.З. Соціологія: Навч.посіб. 3-тє вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2008. 351 с.
http://pidruchniki.ws/17810409/sotsiologiya/sotsiologiya_-_tanchin_i3
- Титаренко О. Соціологія: навчальний посібник. К.: ДАКОР, 2020. 190 с.
- Яремчук С. С. Соціологія масової комунікації : навч. посібник. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2015. 248 с.
- Яремчук С.С. Релігійні практики в сучасному соціумі : інституціональний контекст : монографія. Чернівці: Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 400 с.

1.1. Інформаційні ресурси

Відеолекції:

Classical	Sociological	Theory.	URL:
https://www.coursera.org/lecture/classical-sociological-theory/	Соціальні науки.	URL:	https://www.coursera.org/browse/social-sciences?languages=en
- Crash Course Sociology. 44 коротких відео за підручником Масіоніса «Соціологія».
 URL:
https://www.youtube.com/playlist?list=PL8dPuuaLjXtMJ-AfB_7J1538YKWkZAnGA

Журнали:

- Annual Review of Sociology. <http://www.annualreviews.org/journal/soc>
- Big Data & Society (BD&S).
<https://journals.sagepub.com/description/BDS>
- Canadian Journal of Sociology.
<https://journals.library.ualberta.ca/cjs/index.php/CJS> Creativity Studies (№57 in Scimago Journal & Country Rank 2018).
<https://journals.vgtu.lt/index.php/CS>
- Economics and Sociology. <https://www.economics-sociology.eu/>
- International Journal of Qualitative Methods. <https://journals.sagepub.com/home/ijq>
- International Journal of the Commons (№121 in Scimago Journal & Country Rank 2018).
<https://www.thecommonsjournal.org/>
- Methodological Innovations.
<https://journals.sagepub.com/description/MIO> Research & Politics (№77 in Scimago Journal & Country Rank 2018).
<https://journals.sagepub.com/home/rap>
- SAGE Open. <https://journals.sagepub.com/home/sgo>
- Social Media + Society (SM+S). <https://journals.sagepub.com/description/SMS>
- Socius: Sociological Research for a Dynamic World.
<https://journals.sagepub.com/home/srd>
- The Sociological Review:
<https://www.thesociologicalreview.com>

Платформи:

Discover Society:

<https://discoversociety.org> ESRC blog:

<https://blog.esrc.ac.uk>

LSE Impact Blog: <http://blogs.lse.ac.uk/impactofsocialsciences>

Social Science Space: <https://www.socialsciencespace.com>

Sociology Central. URL: <http://www.sociology.org.uk/>

The Society Pages: <https://thesocietypages.org/>